

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри митної справи і
фінансових послуг

Протокол № 1 від 01.09.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ФІСКАЛЬНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма "Митна справа"

Статус дисципліни

Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова

українська

Розробник:

к.е.н., доцент

Влада КАРПОВА

Завідувач кафедри

митної справи і фінансових
послуг

Вікторія ТИЩЕНКО

Гарант програми

Олексій НАЙДЕНКО

Харків
2024

ВСТУП

Для забезпечення функціонування та сталого розвитку економіки держави необхідно забезпечити достатній рівень податкових надходжень. Податки стягуються в Україні як з внутрішніх операцій, так і при перетинанні кордону держави. Тому особливого значення набуває комплексне вивчення порядку адміністрування митних та податкових платежів, а також відносин, які мають місце у процесі здійснення митного контролю, оскарження актів фіскальних органів, дій їх посадових осіб та притягнення до відповідальності за вчинення податкових та митних правопорушень.

Ознайомлення з основами справляння митних та податкових платежів є необхідним та актуальним як для суб'єктів господарювання в сфері зовнішньоекономічної діяльності, так і для контролюючих органів.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів компетентностей щодо структури фіскального адміністрування, застосування процедур, передбачених чинним законодавством в сфері погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами.

Завданнями навчальної дисципліни є:

характеристика основних засад митного та податкового адміністрування;
визначення прав та обов'язків контролюючих органів в сфері оподаткування та митної справи; ознайомлення з методикою адміністрування основних та додаткових митних платежів;

вивчення методики визначення митної вартості та податкових зобов'язань;

ознайомлення з порядком обчислення штрафних санкцій за порушення податкового та митного законодавства;

розгляд процедури оскарження рішень податкових та митних органів.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес фіскального адміністрування.

Предметом навчальної дисципліни є методи та способи фіскального адміністрування.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР03	СК02
ПР04	СК05
ПР24	СК12
ПР24	СК13

де, СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК12. Здатність формулювати основні правила та механізми організації ЗЕД та митної справи, правила укладання зовнішньоекономічних угод, принципи та методи визначення митної вартості товарів, описувати методику визначення суми митних платежів, забезпечувати виконання митних формальностей з урахуванням митних режимів та умов постачання Inkotems-2020.

СК13. Здатність володіти навичками валютного регулювання та контролю в сфері оподаткування та митної справи, дотримуватись строків розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР24. Формулювати основні правила та механізми організації ЗЕД та митної справи, правила укладання зовнішньоекономічних угод, принципи та методи визначення митної вартості товарів, описувати методику визначення суми митних платежів, володіти навичками валютного регулювання та контролю в сфері оподаткування та митної справи, для розрахунку сум податкових зобов'язань, курсових різниць, а також визначення обсягів штрафних санкцій за порушення строків розрахунків у ЗЕД, дотримуватись митних процедур та митних режимів з урахуванням умов постачання товарів Inkotems-2020.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні засади фіскального адміністрування

Тема 1. Система фіскального адміністрування в Україні

Поняття «митне адміністрування» та «адміністрування податків та зборів». Сутність та необхідність фіскального адміністрування в Україні. Основні принципи адміністрування. Нормативно-правове регулювання адміністрування податків.

Тема 2. Склад та функції контролюючих органів

Контролюючі органи, їх права та обов'язки у галузі митного та податкового адміністрування. Права та обов'язки органів Державної митної служби України та Державної податкової служби України. Сервісні функції контролюючих органів. Електронний кабінет платника податків. Міжнародна діяльність митних та податкових органів.

Тема 3. Порядок обліку платників податків, зборів, платежів у контролюючих органах

Порядок взяття на облік за основним місцем обліку платників податків. Документи, що подаються для взяття на облік платників податків. Порядок взяття на облік за неосновним місцем обліку платників податків. Переведення

платника податків на обслуговування з одного контролюючого органу до іншого (взяття на облік/зняття з обліку).

Тема 4. Організація обліку податків, зборів, платежів у контролюючих органах

Правові засади ведення оперативного обліку податків, зборів, платежів в органах ДПСУ. Електронні рахунки платників податку на додану вартість. Умови повернення помилково або надмірно сплачених податків, зборів, єдиного соціального внеску, митних платежів платникам.

Тема 5. Приймання та обробка податкових декларацій у контролюючих органах

Правові засади приймання податкової звітності в контролюючих органах. Порядок обробки та перенесення інформації з документів податкової звітності до електронних баз контролюючих органів. Порядок проведення перевірки податкових декларацій у контролюючих органах.

Тема 6. Конфлікт інтересів у податкових правовідносинах та шляхи його вирішення

Поняття та причини виникнення конфлікту інтересів у податкових правовідносинах. Податкові консультації, податкові роз'яснення як форма запобігання конфлікту інтересів у податкових правовідносинах; податковий компроміс як форма вирішення конфлікту інтересів у податкових правовідносинах.

Змістовий модуль 2. Методико-організаційні аспекти контролю та відповідальності в фіскальному адмініструванні

Тема 7. Визначення суми податкових та/або грошових зобов'язань платника податків контролюючими органами

Поняття податкового та/або грошового зобов'язання та порядок їх визначення контролюючими органами. Податкові повідомлення – рішення контролюючих органів та процедура їх направлення (вручення) платникам податків. Порядок направлення (вручення) контролюючими органами податкових вимог платникам податків.

Тема 8. Адміністрування податкового боргу

Податковий борг та безнадійна заборгованість. Джерела самостійної сплати грошових зобов'язань. Розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків. Списання безнадійного податкового боргу. Строки давності та порядок їх застосування. Порядок складання та надіслання платникам податків податкових вимог.

Тема 9. Податковий контроль у системі фіскального адміністрування

Поняття податкового контролю як складової системи адміністрування податків, зборів, платежів. Податкові перевірки в системі податкового контролю: камеральні, документальні, фактичні. Електронні перевірки як додатковий сервіс у системі податкового контролю.

Тема 10. Митний контроль у системі фіскального адміністрування

Порядок декларування митної вартості товарів. Контроль правильності визначення митної вартості товарів. Необхідність та значення визначення країни походження товару в митному адмініструванні. Документальне підтвердження країни походження товару. Порядок верифікації сертифікатів і декларацій про походження товару з України.

Тема 11. Відповідальність за податкові правопорушення

Види відповідності за порушення податкового законодавства. Штрафні санкції. Порядок нарахування пені. Оскарження рішень контролюючих органів. Митна злочинність. Відповідальність за ухилення від сплати митних платежів.

Тема 12. Адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Нормативне забезпечення адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Платники та база нарахування єдиного соціального внеску. Порядок визначення та сплати єдиного соціального внеску. Звітність з єдиного соціального внеску.

Перелік практичних (семінарських) та лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та лабораторних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Практичне завдання: Ознайомитися з підходами до визначення поняття «фіскальне адміністрування», систематизувати наукові підходи в табличній формі
Тема 2. Завдання 2	Практичне завдання: Навести структуру Державної податкової служби України та Державної митної служби України
Тема 3. Завдання 3	Практичне завдання: Облік платників в органах ДПСУ
Тема 4. Завдання 4	Практичне завдання: Адміністрування податкових платежів
Тема 5. Завдання 5	Лабораторна робота: Обробка податкових декларацій в органах ДПСУ
Тема 6. Завдання 6	Лабораторна робота: Складання запиту на отримання індивідуальної податкової консультації
Тема 7. Завдання 7	Лабораторна робота: Складання податкових повідомлень-рішень
Тема 8. Завдання 8	Практичне завдання: Адміністрування податкового боргу
Тема 9. Завдання 9	Лабораторна робота: Перевірка податкової звітності платника податків
Тема 10. Завдання 10	Лабораторна робота: Визначення митної вартості товару в митній декларації
Тема 11. Завдання 11	Лабораторна робота: Нарухування штрафних санкцій органами ДПСУ
Тема 12. Завдання 12	Лабораторна робота: Адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 12	Вивчення лекційного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів
Тема 1 – 4, 8	Підготовка до практичних занять
Тема 5 – 7, 9 – 12	Підготовка до лабораторних занять
Тема 1 – 12	Підготовка презентації
Тема 1 – 12	Підготовка до контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 12), проблемна лекція (Тема 1).

Наочні (демонстрація (Тема 1-12)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 4, 8).

Лабораторні роботи (Тема 5 – 7, 9 – 12).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається

сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тестові опитування за темами лекцій (15 балів), компетентнісно-орієнтовані завдання (10 балів), письмова контрольна робота (20 балів), презентація (15 балів).

Семестровий контроль: екзамен.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітньо-професійна програма «Митна справа».
Семестр VII
Навчальна дисципліна "Фіскальне адміністрування"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (евристичне) (15 балів)

Умова: юридична особа є платником податку на прибуток підприємств. За 1 квартал 2023 р. були отримані такі фінансові результати (таб.):

Таблиця

Фінансові результати за 1 квартал 2023 р.

№ з/п	Показник	Сума, грн.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5000000
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1000000
3	Валовий прибуток	4000000
4	Інші операційні доходи	100000
5	Адміністративні витрати	10000
6	Витрати на збут	20000
7	Інші операційні витрати	30000
8	Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	4040000

За даними обліку:

- сума нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до НП(С)БО або МСФЗ склала 20000 грн.;
- сума розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до п. 138.3 ПКУ склала 15000 грн.;
- сума витрат на створення резерву сумнівних боргів відповідно до НП(С)БО або МСФЗ склала 7000 грн.;

- сума списаної дебіторської заборгованості (у тому числі за рахунок створеного резерву сумнівних боргів), яка відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 ПКУ дорівнює 10000 грн.;
- сума витрат від визнаних штрафів, пені, неустойок, нарахованих відповідно до цивільного законодавства та цивільно-правових договорів на користь юридичних осіб, що не є платниками податку на прибуток склала 20000 грн.

Підприємство проводить коригування фінансового результату до оподаткування.

Завдання. Необхідно розрахувати суму податку на прибуток.

Завдання 2 (евристичне) (5 балів)

Умова. ТОВ "Співдружність" відвантажило 23.09.2022 р. товар ТОВ "Веселка" за договором купівлі-продажу на суму 120000 грн (в т.ч. ПДВ – 20000 грн). Оплата за товар надійшла 02.10.2022 р.

При цьому податкову накладну ТОВ "Співдружність" зареєструвало в Єдиному реєстрі податкових накладних 22.10.2022 р.

Завдання: в якому періоді та в якому розмірі виникнуть податкові зобов'язання у ТОВ "Співдружність" та податковий кредит у ТОВ "Веселка"?

Завдання 3 (діагностичне) (15 балів)

Умова: юридична особа, що застосовує спрощену систему оподаткування зі сплатою єдиного податку за ставкою 5 % надає консультаційні послуги. За 2 квартал 2023 року було надано послуг на суму 5000000 грн, за 3 квартал – на суму 3500000 грн. При цьому оплачено було в 2 кварталі 2023 року послуг на суму 3600000 грн, в 3 кварталі 2023 року – на суму 2000000 грн.

Завдання: необхідно розрахувати суму єдиного податку за 2 та 3 квартал 2023 року та скласти податковий календар.

Завдання 4 (діагностичне) (5 балів)

Умова: підприємство «Партнер» ввозить товар в на суму 30 000 доларів США. Ставка ввізного мита становить 5 %, ставка ПДВ – 20 %. Курс НБУ на 0 годин дня подання митної декларації умовно становив 36,00 гривні за долар.

Завдання: необхідно розрахувати суму мита та ввізного ПДВ, яку необхідно сплатити при імпорті товару.

Затверджено на засіданні кафедри митної справи і фінансових послуг протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор

к.е.н., доц. Карпова В.В.

Зав. кафедрою

д.е.н., проф. Тищенко В. Ф.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (евристичне) (15 балів)

4 – посилання на статті податкового та / або митного законодавства;

8 – визначення вірно суму податку на прибуток;

3 – наведено з поясненнями порядок розрахунку суму податку на прибуток

Завдання 2 (евристичне) (5 балів)

1 - посилання на статті податкового законодавства;

2 – визначено правильно суму податкових зобов'язань з ПДВ.

2 – визначено правильно суму податкового кредиту з ПДВ.

Завдання 3 (діагностичне) (15 балів)

4 – посилання на статті податкового та / або митного законодавства;

8 – визначення вірно суму єдиного податку;

3 – наведено з поясненнями порядок розрахунку єдиного податку

Завдання 4 (діагностичне) (5 балів)

1 - посилання на статті податкового законодавства;

2 – визначено суму ввізного ПДВ.

2 – визначено суму мита.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Герчаківський С. Д. Митне адміністрування : навч.-метод. посіб. – Тернопіль : Вектор, 2020. – 328 с.

2. Податкова система : навчальний посібник / Ю. Б. Іванов, В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора Ю. Б. Іванова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 410 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24503>

3. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 193 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28182>

Додаткова

4. Найденко О. Є. Податкові наслідки та ризики застосування митних режимів [Електронний ресурс] / О. Є. Найденко, Д. М. Островський, К. М. Азізова // Економіка та суспільство. – 2021. – № 31. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26516>.

5. Найденко О. Є. Роль митних платежів в митній політиці України / О. Є. Найденко, Д. В. Тихомирова // Інфраструктура ринку. – 2021. – № 60. – С. 180-185. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27667>

6. Найденко О. Є. Обґрунтування переваг та недоліків оподаткування сімейних доходів / О. Є. Найденко, В. В. Карпова // Бізнес-навігатор. – 2022. – № 1 (68). – С. 120-126. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27666>

7. Регіональні аспекти митно-податкової політики [Електронний ресурс] : монографія / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. В. Карпова [та ін.] ; за заг. ред. Ю. Б. Іванова. - Електрон. текстові дан. (1,88 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 247 с. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26221>

8. Тищенко В. Ф. Реалізація методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в митній справі / В. Ф. Тищенко, О. Є.

Найденко, В. М. Остапенко // Економіка та суспільство. – 2022. – № 35. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1109>.

9. Ivanov, Yu., Tyshchenko, V., & Naidenko, O. Customs and tax aspects of the economic integration of Ukraine into the EU. *Development Management*, 2023. – 21(2), p. 20–29. doi: 10.57111/devt/2.2023.20.

Інформаційні ресурси

10. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495 –VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

11. Офіційний сайт Державної податкової служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tax.gov.ua/>.

12. Офіційний сайт Державної митної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/>

13. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>